

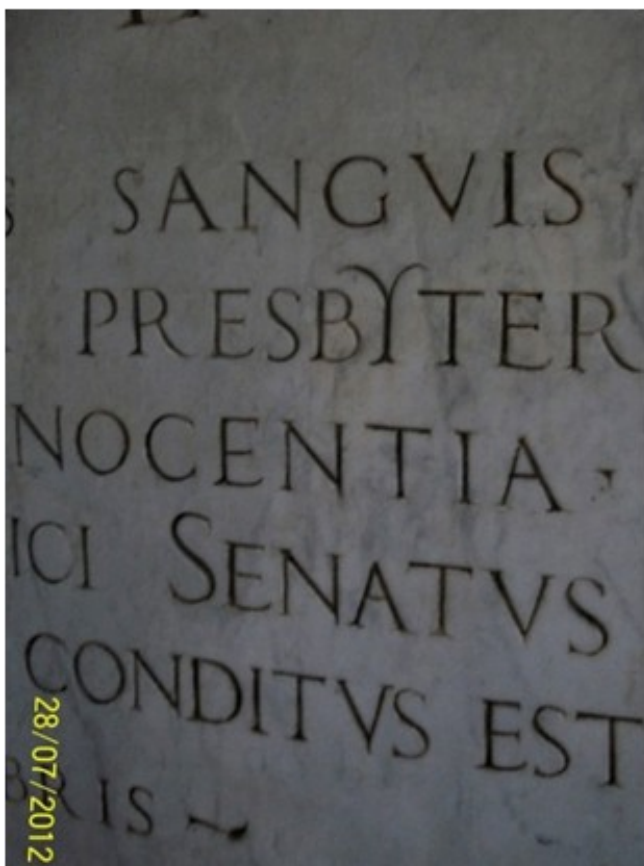
Text – Memory – Monument

Af TRINE JOHANNE ARLUND HASS

Tværfaglig sommerskole i Rom om brugen af fortiden i italiensk renæssance

Exegi monumentum aere perennius
regalique situ pyramidum altius,
quod non imber edax, non Aquilo inpotens
possit diruere aut innumerabilis
annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar multaue pars mei
uitabit Libitinam; usque ego postera
crescam laude recens, dum Capitolium
scandet cum tacita uirgine pontifex.
(Horats, *Oderne* 3.30 v. 1-9)

Nu har jeg fuldført et minde, der trodser de flygtende tider,
Storm og fortærende slud, årenes evige gang,
Bedre end støtter af malm og kongernes stenpyramider.
Ej skal jeg ganske forgå, når jeg er død, vil min sang
Undslippe ligbålets luer; jeg lever i slægternes minde,
Stadig forynget min kunst vokser ved stigende ry,
Lige så længe en ypperstepræst og en tavs vestalinde
Til Kapitolium går gennem den evige by.

(Oversat af Karl Nielsen (Nielsen, Horats. *Midt i en have*. København: Palludans forlag, 1968, s. 109))

Sådan skriver Horats i en optimistisk hævde af sit litterære værk, som i det augustæiske Rom vandt ham betydeligt ry og position. Horats' digtning er virkelig blevet et *monument*, den er blevet gransket og nydt i århundreder – årtusinder og er et godt eksempel på antikkens vedvarende kraft til at gribe og forundre os og netop stille sig som monumenter i vores bevidsthed. Men at den vestlige kultur har antikken som fælles referenceramme og socio-kulturelt udgangspunkt, og at der er klassikere at læse, hænger for en stor dels vedkommende sammen med den genoplivning af antikke litterære og kunstneriske idiom, som italienske humanister foretog i 13- og 1400-tallet. Francesco Petrarca

Text – Memory – Monument

Af TRINE JOHANNE ARLUND HASS

(1304-74) kalder tiden imellem sig selv og det antikke forbillede for *medius aevus* (mellemalder, middelalder) og sætter således parentes om den periode, hvor den antikke kultur og dens sprog gennemgik en naturlig udvikling. Petrarca og de tidlige humanister ville etablere antikkens kultur, som de mente, de som italienere var direkte arvtagere til.

Humanisternes virke kan, groft sagt, inddeles i to kategorier, som vi kan kalde henholdsvis en "regressiv" og en "progressiv". Som termen *re-naissance* indikerer, er der netop der er tale om fødsel, men en fødsel af noget tidligere eksisterende. Humanisterne søgte således sprogligt at rense latinen for middelalderlige træk for at bringe den tilbage til et klassisk ideal. Dette gælder for vokabular og syntaks (nogle var så strikte, at de kun ville bruge ord og vendinger, de kunne finde i Ciceros skrifter), men også måden at skrive på: Fra den knudrede, svært tilgængelige gotiske skrift udviklede man en humanistisk skrift, bl.a. på baggrund af antikke indskrifter. Disse typer dannede grundlag for bogtrykkernes typer og altså vores moderne skriftbillede. Man ledte efter klassiske værker, som var blevet glemt i middelalderen, i klostrenes biblioteker. I domkirkens bibliotek i Verona fandt Petrarca således i 1345 Ciceros breve til vennen Atticus, breve, hvis eksistens man ikke kendte til. Man kendte Cicero fra talerne og de filosofiske værker, men den private litteratur åbnede for en ny indsigt i det store ideal. Petrarca blev, efter eget udsagn, chokeret over at se, at den store statsmand og filosof ikke formåede at praktisere den filosofiske ro og statslige ophøjede værdighed i sit privatliv. Bestyrtelsen var så stor, at Petrarca fattede pennen og skrev et formanende brev til Cicero! Af denne handling kan vi overordnet udlede to ting: Først hvor direkte en forbindelse Petrarca følte mellem sig selv og antikken, dernæst den "progressive" side af renæssancen, for det er netop i brevform, Petrarca henvender sig til Cicero. Han lader sig inspirere af sit fund og udgiver flere samlinger af mere eller

Text – Memory – Monument

Af TRINE JOHANNE ARLUND HASS

mindre fiktive breve. Forbindelsen til de antikke forfattere er for Petrarca så direkte, at han optager dem og deres værker i sig selv, hvilket han beskriver i et andet brev til Giovanni Boccaccio om et af sine hyrde-digte:

”Hec se michi tam familiariter ingessere et non modo memorie sed medullis affixa sunt unumque cum ingenio facta sunt meo, ut etsi per omnem vitam amplius non legantur, ipsa quidem hereant, actis in intima animi parte radicibus, sed interdum obliviscar auctorem, quippe qui longo usu et possessione continua quasi illa prescripserim diuque pro meis habuerim, et turba talium obsessus, nec cuius sint certe nec aliena meminerim.”

(Petrarca, *Familiares* 22.2.13, om imitation)

”Dem optog jeg så fortroligt i mig, og de fæstede sig ikke blot i min erindring men i selve hjertet og blev i den grad til ét med min ånd, at selv om jeg ikke skulle læse videre i dem resten af livet, ville de sidde fast fordi de havde slået rødder i sjælens dyb. Dog kunne jeg undertiden glemme hvem der var forfatteren, netop fordi jeg ved langvarig brug og fortsat besiddelse ligesom havde vundet hævd på dem og længe havde regnet dem for mine egne, og midt i denne skare huskede jeg næppe hvis de var eller at de ikke var mine.”

(Oversat af Eric Jacobsen (*Jacobsen, Venskabets pris. Francesco Petrarcas breve i udvalg. København: Museum Tusculanums Forlag, s. 183*))

Den progressive beskæftigelse med antikken var gennemgribende. På samme måde som sprog, litterære former og skrift påvirkes også den visuelle kunst og arkitektur, såvel som tidens filosofi: Fx genoplives portrætkunsten, arkitekturen udvikles efter Vitruvs traktater og tidens filosofi formes efter Platon. Beskæftigelsen med antikken bliver en måde at tænke, se og forstå verden på. Mange af renæssancens fortolkninger af antikken er siden blevet udviklet, og dens genopførelstanke ligger naturligvis langt fra moderne

Text – Memory – Monument

Af TRINE JOHANNE ARLUND HASS

akademisk behandling af antikken. Ikke desto mindre var det i høj grad med den italienske renæssancehumanisme, at antikken blev ideal og målestok, også, med renæssancehumanismens spredning, for os højt mod nord.

Sommerskolen *Text – Memory – Monument. The use of the past in Italian Renaissance culture* beskæftiger sig tværfagligt med italiensk renæssances litteratur, skriftkultur, kunst, arkitektur og filosofi. Sommerskolen er et internationalt og interdisciplinært initiativ, udviklet af Klassisk Filologi, AU og Det Danske Institut i Rom i samarbejde med Nordic Network for Renaissance Studies og de øvrige nordiske institutter i Rom, og består af to ugers intensivt kursus i Rom forudgået af to en halv måneds virtuel forberedelse. Sommerskolen blev første gang afviklet i Rom i 2012, hvor 23 nordiske studerende fra Italiensk, Klassisk filologi, Kunsthistorie, Litteraturhistorie og Historie på forskellige niveauer deltog og blev undervist af internationale renæssanceforskere i en blanding af forelæsninger

og ekskursioner i Rom. De fælles metodologiske redskaber til at undersøge renæssancens fortidsforståelse og identitetskonstruktion med eller i forhold til fortidsforståelsen er *cultural memory studies* og intertekstualitet. Vi har i fællesskab undersøgt, hvilken erindring man har eller skaber om antikken og hvilken fortælling, man i renæssancen ønsker at fortælle om sig selv med den. Som et magtens sted undersøges Kapitols rolle med al stedets historiske og politiske symbolik, men også Vatikanet, hvor den monumentale erindring om Peters grav spiller en altafgørende rolle for magtlegitimeringen; menneskeopfattelse- og skiltring som den kommer til udtryk i bl.a. Michelangelos kunst og Ficinos neoplatoniske filosofi; (selv-) iscenesættelse i litteratur og arkitektur og helt konkret skrift i bøger og indskrifter.

Text – Memory – Monument

Af TRINE JOHANNE ARLUND HASS

Til sommer gentages sommerskolen. Ca. 25 internationale studerende fra forskellige fag indlogeres på de nordiske institutter efter to måneders forberedelse til studier af kunst, litteratur, filosofi og med et nyt modul om Det romerske akademi, genoplivelsen af antikkens akademier, og den lærdomskultur, der udfoldede sig der. Vi håber at få mulighed for at udbyde sommerskolen igen i 2014 og håber, at mange studerende fra Klassiske Studier vil have lyst til at deltage.

For mere information se www.acdan.it/summerschool eller kontakt mig (klftjah@hum.au.dk).